Khmer Story Lovers

មួយសតវត្ស
ក្រោមអំណាចគ្រួសារ ចៅហ្វាបែន

ចាប់ពីឆ្នាំ ១៧៩៥មក ចៅពញាអភ័យធិបេស បែន បាន ឡើងឋានៈជាស្តេចត្រាញ់ ឈប់ស្តាប់បង្គាប់ព្រះមហាក្សត្រខ្មែរនៅ ឧដុង្គទៀតហើយ ។ គាត់កាន់ការខេត្តបាត់ដំបង ដោយមានជំនួយ ពីកងទ័ពសៀម ហើយត្រូវលើកសួយសារអាកររាល់ឆ្នាំទៅថ្វាយព្រះ ចៅសៀម ។ ក្រោយដែលគាត់ស្លាប់ទៅ គ្រួសារគាត់ទទួលមរតក គ្រួតត្រាខេត្តបាត់ដំបងអស់៥តំណ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩០៧ ទើបខេត្ត បាត់ដំបងបានវិលមកប្រទេសខ្មែរវិញ ។

យើងនិយមហៅចៅពញាអភ័យធិបេសនេះថា **ចៅហ្វាបែន** តាមងារដែលគាត់តាំងខ្លួនឯងជាធំត្រួតត្រាប្រទេសខ្មែរនៅឧដុង្គ ។ ពាក្យថា ចៅហ្វាត្រូវបាត់បង់ទៅហើយតាំងពីពេលដែលស្តេចសៀម តាំងជា "ចៅពញាអភ័យធិបេស វិសេសសង្គ្រាប រាបនរិន្ទ ឥន្ទជ័យ អភ័យភេរី បរាពាហុ"

យើងមិនបានឯកសារច្បាស់លាស់អំពីកូនចៅ ចៅហ្វាបែន នេះទេ ព្រោះឯកសារនិយាយមិនអាចសល់គង់វង់កើត ។ យើងដឹង

បានតែលោកកថាថន ឈុំ ដែលជាស្តេចត្រាញ់ចុងក្រោយបង្អស់នៃ គ្រួសារចៅហ្វាបែន ដែលគេហៅថា គ្រួសារ "**អភ័យវង្ស**"។ ក្រោយដែលគាត់បានឡើងជាស្តេចត្រាញ់ ចៅហ្វាបែន បានចាត់ រាស្ត្រខ្មែរ១សែននាក់ឲ្យទៅជួយជុតអិដ្ឋ ជីកព្រែកនៅឯរាជធានី សៀម ធ្វើឲ្យខ្មែរព្រាត់ប្រាសប្រពន្ធកូន ទៅរស់នៅស្រុកគេរហូត ដល់សព្វថ្ងៃ កើតជាសង្កាត់មួយហៅថា "បាងសែន "។

នៅក្រោយពេលដែលព្រះអង្គអេងសុគតនៅឆ្នាំ ១៨០៦ ចៅ ពញាអភ័យធិបេស បែន បានយកបុត្រីនាម នាងទេព មកថ្វាយ ព្រះអង្គចន្ទដែលទើបនឹងឡើងសោយរាជ្យនៅឧដុង្គ ។ អ្នកម្នាង ទេពនេះមានបុត្រីមួយអង្គនាម ព្រះអង្គហែន ដែលក្រោយមក យួនបានចាប់យកទៅជ្រមុជទឹកសំលាប់នៅឯលង់ហោ ។ ចៅពញា អភ័យ ធិបេស បែន ទទួលអនិច្ចកម្មនៅឆ្នាំ១៨០៩ ប៉ុន្មានខែ ក្រោយដែលព្រះចៅសៀមព្រះពុទ្ធយ៉តហ្វាចុឡាំលោកសុគត ។ ព្រះ ចៅថ្មីនៃប្រទេសសៀមគឺ ព្រះពុទ្ធឡឺតឡានភាល័យ បានតែង តាំងលោកវិបុលរាជ ប៉ែន ដែលត្រូវជាកូនលោកអភ័យធិបេស បែន ឲ្យឡើងកាន់អំណាចនៅខេត្តបាត់ដំបង ដោយមាននាទីជា ចៅពញាអភ័យធិបេស តមកទៀត ។ លោកវិបុលរាជប៉ែនកាន់ អំណាចបាន ៧ ឆ្នាំ ក៏ធ្វើមរណកាលទៅ ។ លោករស់ ដែលត្រូវជា

កូនលោកវិបុលរាជ ប៉ែន ត្រូវបានស្តេចសៀមតែងតាំងជា ចៅពញាអភ័យធិបេស តមកទៀត ។ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៨១៦ លោកអភ័យធិបេសរស់ កាន់អំណាចបាន២០ឆ្នាំ ក៏ធ្វើមរណកាលទៅទៀតនៅឆ្នាំ ១៨៣៥ ។

នៅពេលនេះ នៅឯរាជធានីឧដុង្គមានវិបត្តិរាជវង្សយ៉ាងខ្លាំង យួនបានលើក **ក្សត្រីអង្គម៉ី** ឲ្យសោយរាជ្យ ។ ព្រះអង្គដួងនិងព្រះអង្គអិម ដែលជាព្រះអនុជព្រះអង្គចន្ទ បានរត់ទៅស្រុកសៀម ។ សៀមបានឧបត្ថម្ភព្រះអង្គអិម និងព្រះអង្គដួង ដោយចាត់ឲ្យព្រះអង្គអិម មកគង់នៅបណ្តោះអាសន្នឯបាត់ដំបង ។ ព្រះអង្គដួងយាងមកគង់នៅមង្គលបរី ត្រង់វត្តពោធិល្វង ។ នៅពេលមកដល់បាត់ដំបង ព្រះអង្គអិមបានកសាងប៉មបន្ទាយមួយ តែជាប៉មបន្ទាយធ្វើអំពីឈើច្រុះក្តារចាក់ដី ប៉ុន្តែទឹកលិចនៅរដូវវស្សា ។

នៅពេលនោះស្តេចសៀម ព្រះណាងក្លាវ ហាក់ដូចជាចង់ឈប់ឲ្យគ្រួសារ ចៅហ្វាបែន កាន់អំណាចនៅបាត់ដំបងទៀតហើយ បានជាប្រគល់ខេត្តបាត់ដំបងឲ្យទៅព្រះអង្គអិមត្រួតត្រាវិញ ។ ព្រះអង្គអិម មិនពេញចិត្តនឹងធ្វើត្រឹមតែស្តេចត្រាញ់ ត្រួតខេត្តមួយទេ ចង់តែមកសោយរាជ្យនៅឧដុង្គតែម្តង ។ គាប់ជួនពេលនោះ យួនដឹងថាព្រះអង្គអិមមកគង់នៅបាត់ដំបង ក៏ចាត់ភ្នាក់ងារសំងាត់ដែល

គេហៅថា "អុងផរ "ឲ្យចូលមកប្រលោមព្រះអង្គអិមដោយបោកប្រាសថា យួនប្រគល់រាជសម្បត្តិថ្វាយ ។ ព្រះអង្គអិមត្រេកអរណាស់ ព្រោះត្រូវនឹងចំណុចចិត្តក៏សរសេរសំបុត្រសំងាត់មួយទៅថ្វាយស្តេចសៀមថា ព្រះអង្គដួងដែលគង់នៅមង្គលបុរី មានទាក់ទងសមគំនិតជាមួយយួន ។ កលល្បិចនេះមានគោលបំណងបំបែកព្រះអង្គដួង កុំឲ្យមកសោយរាជ្យនៅឧដុង្គ ប្រជែងនឹងព្រះអង្គ ។ ស្តេចសៀមទទួលដំណឹងនេះភ្លាម ក៏ចាត់ឲ្យគេមកយាងព្រះអង្គដួង ទៅឯក្រុងបាងកក ។

នៅពេលមានឱកាសល្អ ព្រះអង្គអិមក៏លួចធ្វើដំណើរដោយស្ងាត់ជាមួយភ្នាក់ងារយួនទៅឧដុង្គ ។ ព្រះអង្គអិមមិនយាងទៅម្នាក់ឯងទេ ថែមទាំងបានចាប់លោកបាឡាត់ រស់ ក្រមការខេត្តបាត់ដំបង ព្រមទាំងកៀរគ្រួសារខ្មែរនៅតាមដងផ្លូវយកទៅផង ។ តែនៅពេលទៅដល់ពោធិសាត់ យួនក៏ចាប់ទាំងព្រះអង្គអិម ព្រមទាំងលោកបាឡាត់ ទាំងគ្រួសារខ្មែរយកទៅឃុំទុកឯក្រុងវេ នាប្រទេសអាណ្ណាម ។ យួនឃុំគ្រួសារខ្មែរទុកនៅស្រុកវាអស់ពេលជាង ១០ឆ្នាំ ។ នៅក្រុងវេនេះ លោកបាឡាត់រស់បានបន់ស្រន់ព្រះរតនត្រ័យ សុំឲ្យជួយគាត់និងគ្រួសារឲ្យបានត្រឡប់មកស្រុកទេសវិញ ។ លោកបាឡាត់បានបន់ស្រន់ថានឹងសាងវត្តមួយតបស្នង

សងគុណព្រះរតនត្រ័យ ។ ហេតុនេះហើយបានជាក្រោយពេលដែលគាត់បានមកស្រុកវិញ លោកបាឡាត់បានសាងវត្តមួយដែលគេហៅថា **វត្តបាឡាត់ សព្វថ្ងៃ** ។

សៀមព្រួយបារម្ភណាស់ ពីជំរៀតជំរែកយួន នៅបាត់ដំបងដែលជាទ្វារនៃប្រទេសគេ ។ សៀមក៏ចាត់**ចៅពញាបតិន្ទ្រតេជា** ហៅថា **ចៅពញាបឌិន ឬ លោកចៅឃុន** ឲ្យរៀបចំខេត្តបាត់ដំបង ទប់ទល់នឹងការរាតត្បាតនៃទ័ពយួនជាយថាហេតុ ក្នុងរវាងឆ្នាំ ១៨៣៨ ។ ក្នុងការរៀបចំស្រុកបាត់ដំបងនេះ សៀមបានចូលមក សាងបន្ទាយប្រាការមួយធ្វើអំពីឥដ្ឋបូកបាយអរ មានបណ្ដោយ ១៨ សិន ទទឹង ១២សិន ។ អ្នកស្រុកហៅបន្ទាយប្រាការនេះតាមសៀម ថា **កំផែងខ្ពស់ ឬ កំផែង**ដែលប្រែថា កំពែង ។ គេបានបញ្ជាទិញកាំភ្លើងធំជាច្រើនពីប្រទេសអង់គ្លេស ដើម្បីការពារកំផែងនេះ ។ មួយចំណែកទៀត គេបានទប់ស្ទឹងចាស់ គឺអូរដំបងឲ្យទឹកហូរតែមួយផ្លូវ បករកស្ទឹងសង្កែដែលហូរកាត់ទីប្រជុំជនបាត់ដំបងនេះ ។ គេបានបញ្ចុះអាគមគាថាក្នុងស្ទឹង ត្រង់កំពង់សីមានៅខាងលើនិងពាមសីមានៅខាងក្រោម ។ គេដាំថ្មគោលធំៗនៅជុំវិញទីក្រុងដើម្បីការពារសត្វសាហាវនិងសឹកសត្រូវផ្សេងៗ ។ ក្នុងការរៀបចំស្រុកនេះ សៀមបានកេណ្ឌទ័ពតាំងពីខ្លង់រាបនគររាជ

ផ្ទាំង ទី ២

ចៅពញា បឌិន មេទ័ពសៀម (អ.ជ)

សីមាមក ។ ទ័ពសៀមនៅពេលនោះកាចសាហាវណាស់ ដើរកាប់សំលាប់ប្លន់ទ្រព្យសម្បត្តិអ្នកស្រុក ធ្វើឲ្យរាស្ត្រខ្មែរខ្លាចរអាយ៉ាងខ្លាំង ។

នៅឆ្នាំ ១៨៤២ ព្រះចៅសៀមព្រះណាងក្លាវបានចាត់ចៅពញាបឌិនឲ្យនាំទ័ពជូនព្រះអង្គដួង មកសោយរាជ្យនៅឧដុង្គ ។ ប្រជារាស្ត្របាត់ដំបងបានចូលរួមមួយផ្នែកក្នុងកងទ័ពនេះ ក្រោមបញ្ជារបស់ព្រះអង្គកែវម៉ា និងព្រះនរិន្ទយោធា ។ ព្រះអង្គកែវម៉ានេះជា កូនចៅហ្វាបែនដែលបាននាំទ័ពរុញច្រានយួនរហូតដល់មាត់ជ្រូក ពាមនាវ ។

យួនសុំចុះចាញ់ថយចេញពីប្រទេសខ្មែរ ព្រះង្គដួងក៏បានឡើងសោយរាជ្យនៅឧដុង្គមានជ័យ ។ ចៅពញាបឌិន បានថ្វាយបង្គំលាព្រះអង្គដួង ត្រឡប់មកតាំងនៅបាត់ដំបង ។ ចៅពញាបឌិនបានចាត់ចែងបែងចែកដែនដីស្តេចត្រាញ់នៅបាត់ដំបង នៅរវាងឆ្នាំ ១៨៤៤ ជាខេត្តតូចៗដាច់ៗពីគ្នា ដូចជាខេត្តបាត់ដំបង សៀមរាប សិរីសោភ័ណ ចុងកាល់ ព្រះស្រុក ។ ការបំបែកខេត្តនេះមានន័យថាបន្ថយអំណាចស្តេចត្រាញ់នៅបាត់ដំបង ។ ខេត្តបាត់ដំបងនៅសល់តែស្រុកបួនទេគឺ មោងឫស្សី បាត់ដំបង មង្គលបុរី និងស្រែអន្ទាក់ ។ សៀមបានលើកកូនរបស់លោកអភ័យធិបេសរស់

ម្នាក់ឈ្មោះ នង ឲ្យត្រួតត្រាខេត្តបាត់ដំបងដោយមានងារជា អភ័យធិបេស ដដែល ។

គេមិនបានដឹងថា ចៅពញាអភ័យធិបេស នង នេះបានធ្វើអ្វីខ្លះ ហើយទទួលអនិច្ចកម្មនៅឆ្នាំណាទេ តែនៅឆ្នាំ១៨៥៦លោកបានចាត់មន្ត្រីឲ្យទៅជាវគម្ពីរព្រះត្រ័យបិដកនិងទូមួយ ពីប្រទេសសៀមយកមកតំកល់នៅវត្តពោធិវាល ។

ក្រោយដែលលោកអភ័យធិបេស នង ធ្វើមរណកាលទៅ ព្រះចៅសៀមបានជ្រើសរើសកូនលោក នង ម្នាក់ឈ្មោះ យារ ហៅ ញ៉ុញ ឲ្យធ្វើជាស្តេចត្រាញ់ មានងារថា **ចៅពញាគទាធរធរណិន្ទ្រ រាមនរិន្ទឥន្ទ្រាធិបតី អភ័យភេរី ពាហុ** ។ ពាក្យថា គទាធរ នេះអានតាមសៀមថា កថាថន ប្រែថា អ្នករក្សាដំបង ។

ការផ្លាស់គោរម្យងារស្តេចត្រាញ់នេះ ពិតជាមានន័យថា គ្រួសារចៅហ្វាបែន ត្រូវគេបន្ថយទឹកដីនិងអំណាចខ្លះ ។

គឺលោកយារ ហៅ ញ៉ុញ នេះហើយ ដែលបានស្ថាបនាព្រះវិហារវត្តសង្កែសព្វថ្ងៃ ដែលមានចេតិយពីរនៅខាងមុខ មួយសំរាប់តំកល់អដ្ឋិលោកកថាថន ញ៉ុញ មួយទៀតសំរាប់អដ្ឋិលោកជំទាវឈ្មោះ ធិម ។ លោកជំទាវ ធិម នេះ បានស្ថាបនាវត្តមួយនៅក្នុងកំផែង ដែលគេហៅថាវត្តកំផែង ដែលកាលនោះនៅត្រង់

លោកម្ចាស់ កថាថន ញ៉ុញ (ទ.ល)

អ្នកម្ចាស់ញ៉ុំ (អ.ជ)

ទក្ខិណសាលាបឋមសិក្សាសព្វថ្ងៃ ។

នៅឆ្នាំ ១៨៦៣ ប្រទេសកម្ពុជាបានធ្លាក់ក្នុងអាណាព្យាបាល បារាំង ។ នៅឆ្នាំ ១៨៧២ ចៅពញាគទាធរ ញ៉ុញ បានទៅគាល់ព្រះបាទនរោត្តម នៅពេលដែលព្រះអង្គយាងមកធ្វើទស្សនកិច្ចនៅពោធិសាត់ ។ ព្រះបាទនរោត្តម បានប្រទានប្រអប់មាស១ កន្ដោរមាស ១ ជើងពានមាស១ ដល់លោកកថាថន ញ៉ុញ ។ គេមិនយល់ថាហេតុអ្វីបានជាព្រះបាទនរោត្តម ប្រទានរបស់ដ៏មានតំលៃយ៉ាងនេះដល់លោកញ៉ុញ ដែលគ្រាន់តែជាស្ដេចត្រាញ់ប៉ុណ្ណោះ ឬមួយក៏ជាគង្វាយ ផ្ញើទៅស្ដេចសៀម ។

នៅពេលនេះដែរ គេសង្កេតឃើញព្រះរាជបុត្រ នៃព្រះអង្គដួង ព្រះនាម ព្រះអង្គម្ចាស់កែវមនោហរ បានរត់មកជ្រកកោនជាមួយ លោកកថាថន ញ៉ុញ ដោយមិនដឹងមូលហេតុច្បាស់លាស់ ។ ព្រះអង្គម្ចាស់កែវមនោហរនេះបានសង់ដំណាក់មួយនៅខាងត្បូងវត្តតាមិម ប្រមាណ១០០ម៉ែត្រ ដោយបានយកដំរីនិងសេះជាច្រើនមកជាមួយផង ។ កន្លែងនេះ នៅពេលនោះ គេហៅថា កំពង់លួង ។

នៅពេលនេះ ទំនាស់រវាងសៀមនិងបារាំង ចេះតែកើតមានខ្លាំងឡើងៗ ។ នៅឆ្នាំ ១៨៩៣ បារាំងបានបង្ខំសៀមឲ្យដាក់ខេត្ត

បាត់ដំបងជាតំបន់គ្មានកងទ័ព ដូច្នេះ សៀមគ្មានអំណាចតាំងទ័ពឬសង់បន្ទាយនៅបាត់ដំបងទេ ។

នៅក្នុងសម័យលោកកថាថន ញ៉ុញ នេះខេត្តបាត់ដំបងមានការលូតលាស់បន្តិចខាងគមនាគមន៏ ។ គេបើកឲ្យមានប្រៃសណីយ៍ទូរសព្ទនិងទូរលេខ ទាក់ទងជាមួយបាងកក ភ្នំពេញ ព្រៃនគរ ។ នៅជាមួយនេះ កប៉ាល់ក៏បានចូលមកដឹកទំនិញ និងអ្នកដំណើរ ពីបាត់ដំបងទៅបាក់ព្រា ពីបាក់ព្រាទៅមង្គលបុរី ពីបាក់ព្រាទៅភ្នំពេញដែរ ។

លោកកថាថន ញ៉ុញ នេះរាប់អានលោកចៅឃុនបឌិនណាស់ ។ គាត់បានរៀបការកូនស្រី ឈ្មោះ អ្នកម្ចាស់ ឃ្លិប ហៅ ប៉ុំ ជាមួយកូនលោកចៅឃុនបឌិនឈ្មោះ អែម សិង្ហសេនីយ៍ ។ នៅពេលដែលលោក ញ៉ុញ ចូលក្នុងវ័យចាស់ជរា អ្នកម្ចាស់ ឃ្លិប ចាត់ចែងកិច្ចការទាំងអស់ជំនួសឪពុក ។ ព្រះចៅសៀមពេញចិត្តណាស់ ហើយមានបំណងលើកប្ដីអ្នកម្ចាស់ ឃ្លិប នេះឲ្យកាន់តំណែងជាចៅហ្វាយខេត្តបាត់ដំបង ។ តែនៅពេលនោះ លោកឈុំដែលជាប្អូនអ្នកម្ចាស់ឃ្លិប មានការច្រណែននិន្ទា ក៏ចាត់ឲ្យគេលួចកាប់សំលាប់ប្ដីអ្នកម្ចាស់ឃ្លិបនេះចោលទៅ ។

លោកកថាថន ញ៉ុញនេះធ្វើមរណកាលនៅវាំងឆ្នាំ១៨៩៤ ។

គេហៅលោក ញ៉ុញ ថាលោកម្ចាស់ព្រះកោដ្ឋ ព្រោះគេដាក់សពលោក ញ៉ុញ ក្នុងកោដ្ឋធ្វើបុណ្យ មុននឹងបូជា ។

ស្ដេចសៀមទាល់ព្រះតំរិះ ក៏លើកលោកឈុំនេះ ដែលជាកូនប្រុសតែមួយរបស់លោកជំទាវធិម ឲ្យធ្វើជាស្ដេចត្រាញ់តទៅដោយមានងារថា ចៅពញាគទាធរ ធរណិន្រ្ទ រាមនរិន្ទ ឥន្រ្ទាធិបតីអភ័យភេរី ពាហុ ។

លោក ឈុំ កាន់អំណាចបានជាង ១០ឆ្នាំ សៀមក៏ប្រគល់ខេត្តបាត់ដំបងមកឲ្យខ្មែរវិញ ។ លោកឈុំនេះ ត្រូវទៅរស់នៅឯបស្ចឹមបុរី នាប្រទេសសៀម ។

ក្នុងរយៈជាង១ សតវត្ស គឺពីឆ្នាំ១៧៩៤ដល់ ១៩០៧ គ្រួសារចៅហ្វាបែន ត្រួតត្រាខេត្តបាត់ដំបងរហូតមក ។ អ្នកស្រុកនាំគ្នាហៅស្ដេចត្រាញ់របស់ខ្លួនថាលោកម្ចាស់ ។ តែដើម្បីកុំឲ្យច្រឡំរវាងលោកម្ចាស់ញ៉ុញ និងលោកម្ចាស់ឈុំនេះ គេហៅលោកញ៉ុញថាលោកម្ចាស់ព្រះកោដ្ឋ ឯលោកឈុំ គេហៅថា លោកម្ចាស់បស្ចិម ។

Khmer Story Lovers